

Заходи контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України

Арбітражні керуючі є суб'єктами незалежної професійної діяльності.

Згідно з вимогами ч. 2 ст. 4 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі – Закон України) у редакції закону від 19.01.2013 арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) з моменту винесення ухвали (постанови) про призначення його арбітражним керуючим (розпорядником майна, керуючим санацією, ліквідатором) до моменту припинення здійснення ним повноважень прирівнюється до службової особи підприємства - боржника.

Однак, незважаючи на те, що згідно із Законом України арбітражні керуючі є суб'єктами незалежної професійної діяльності, законодавцем передбачено контроль за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів).

Так, законодавцем до заходів контролю віднесено проведення планових та позапланових перевірок діяльності арбітражних керуючих.

Згідно з вимогами ст. 106 Закону України планові перевірки здійснюються за певний період не частіше одного разу на два роки за місцезнаходженням державного органу з питань банкрутства або суб'єкта, щодо якого арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) здійснює свої повноваження, або у приміщенні, де знаходиться контора (офіс) арбітражного керуючого, з обов'язковим повідомленням арбітражного керуючого про час і місце проведення перевірки. Арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) зобов'язаний надавати особам, уповноваженим проводити перевірку, відомості, документи для огляду та їх копії для залучення до матеріалів перевірки. Повторна перевірка з питань, що вже були предметом перевірки, не допускається. Попередні періоди, що раніше перевірялися, не можуть бути предметом наступних перевірок, крім перевірок за зверненнями фізичної чи юридичної особи.

Позапланові виїзні та невиїзні перевірки здійснюються за зверненнями громадян чи юридичних осіб, якщо з таких звернень вбачається необхідність проведення додаткового контролю з боку державного органу з питань банкрутства. Для проведення невиїзної перевірки державний орган з питань банкрутства надсилає арбітражному керуючому (розпоряднику майна, керуючому санацією, ліквідатору) письмовий запит у межах предмета звернення. У зазначений в запиті строк арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) надсилає державному органу з питань банкрутства вмотивовану відповідь та копії відповідних документів.

Також, Законом передбачено які саме особи мають право здійснювати вищезазначені заходи контролю.

Відповідно до вимог ч. 3 ст. 106 Закону України у перевірках беруть участь представники державного органу з питань банкрутства та його територіальних органів з можливістю залучення найбільш досвідчених і висококваліфікованих арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) у порядку, встановленому державним органом з питань банкрутства.

Однак, заходи контролю за діяльністю арбітражних керуючих розкриваються не лише у Законі України.

Детальніше вказане питання викладено у Порядку контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), затвердженому Міністерством юстиції України від 27.06.2013 № 1284/5 (далі – Порядок).

Вказаний Порядок встановлює:

процедуру організації та проведення перевірок діяльності арбітражних керуючих;

повноваження осіб, які здійснюють перевірки;

права й обов'язки арбітражних керуючих;

порядок оформлення результатів перевірки;

порядок підготовки за результатами перевірки подання на Дисциплінарну комісію арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) (далі - Дисциплінарна комісія) про застосування до арбітражного керуючого дисциплінарного стягнення.

Особливість порядку полягає у його деталізації самого процесу проведення планових та позапланових перевірок діяльності арбітражних керуючих.

Так, Порядком передбачено етапи проведення перевірки (проведення перевірки, складання довідки про результати перевірки діяльності арбітражного керуючого (далі - Довідка); надання арбітражним керуючим комісії заперечень щодо Довідки та (або) усунення зазначених у Довідці порушень; складання акта перевірки з урахуванням Довідки, заперечень та усунутих арбітражним керуючим порушень), строки (строк проведення перевірки не може перевищувати для: планової - восьми робочих днів; позапланової - трьох робочих днів) та підстави для проведення перевірки, а саме:

подання арбітражним керуючим письмової заяви до органу контролю про проведення перевірки за його бажанням;

звернення (скарги) фізичних та юридичних осіб щодо дій арбітражного керуючого з викладенням обставин невиконання або неналежного виконання ним покладених на нього повноважень, з яких вбачається необхідність проведення контролю;

виявлення недостовірності даних, заявлених у документах, поданих арбітражним керуючим для отримання свідоцтва про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора);

неподання або подання не в повному обсязі в установлений строк арбітражним керуючим документів обов'язкової звітності або виявлення недостовірності даних у документах обов'язкової звітності, поданих арбітражним керуючим;

перевірка виконання арбітражним керуючим розпоряджень, виданих за результатами проведення планових чи позапланових перевірок органом контролю;

встановлення Дисциплінарною комісією невідповідності висновків акта перевірки вимогам законодавства, та направлення звернення (скарги), що було(а) підставою для проведення відповідної позапланової перевірки, для проведення додаткового контролю;

рішення Дисциплінарної комісії щодо проведення органами контролю додаткового контролю на підставі заяв та скарг, які надійшли на розгляд Дисциплінарної комісії;

виявлення Міністром або територіальним органом з питань банкрутства у процесі реалізації повноважень державного органу з питань банкрутства ознак невиконання чи неналежного виконання арбітражним керуючим покладених на нього обов'язків;

невиконання арбітражним керуючим вимог рішень (ухвал, постанов) господарського суду у справах про банкрутство.

Варто зазначити, що згідно із Порядком перевірка діяльності арбітражних керуючих можлива лише згідно із Планом-графіком проведення перевірок та дорученням Міністерства юстиції України.

Повторна перевірка з питань, що вже були предметом перевірки, не допускається, крім випадків, передбачених цим Порядком.

Таким чином, законодавець виключає накладення на арбітражного керуючого повторних стягнень за одне і те ж порушення.

Крім підстав для проведення перевірки законодавець чітко прописав порядок проведення перевірки із зазначенням чітких строків, порушення яких виключає можливість вжиття заходів контролю.

На підставі доручення на проведення перевірки оформлюються посвідчення на проведення перевірки та повідомлення про проведення перевірки, які підписуються керівником структурного підрозділу Мін'юсту або структурного підрозділу територіального органу з питань банкрутства, відповідального за забезпечення реалізації повноважень державного органу з питань банкрутства.

Посвідчення на проведення перевірки реєструється в журналі обліку посвідчень на проведення перевірки арбітражних керуючих, сторінки якого нумеруються, прошнуровуються та скріплюються печаткою.

Повідомлення про проведення позапланової перевірки разом з копією документа (заяви, скарги), який став підставою для її проведення, вручається особисто арбітражному керуючому або за його дорученням представнику, що посвідчується його особистим підписом, а у разі неможливості такого вручення у строки, надсилається арбітражному керуючому рекомендованим листом за рахунок коштів органу контролю на поштову адресу місцезнаходження контори (офіса) арбітражного керуючого. У разі надсилання повідомлення про проведення перевірки рекомендованим листом додатково таке повідомлення може бути надіслане факсимільним зв'язком та електронною поштою за реквізитами, які подаються арбітражним керуючим у документах обов'язкової звітності.

У повідомленні про проведення позапланової перевірки визначаються питання, які будуть перевірені в межах предмета перевірки, перелік документів, які арбітражний керуючий зобов'язаний надати комісії для перевірки, строк, до якого арбітражний керуючий зобов'язаний надати комісії пояснення та копії визначених у повідомленні документів, та спосіб їх надання.

Арбітражний керуючий вважається повідомленим про проведення перевірки належним чином за умови, якщо повідомлення про проведення перевірки надіслано (вручено) йому органом контролю у строки та спосіб, визначені цим Порядком. Докази надсилання повідомлення арбітражного керуючого про проведення перевірки є невід'ємною частиною матеріалів перевірки.

Розділом III Порядку «Права і обов'язки комісії та арбітражного керуючого» зазначено повний перелік прав та обов'язків арбітражного керуючого та комісії під час проведення перевірки.

Порядок проведення перевірки визначено розділом IV «Порядок проведення перевірки» Порядку.

У перший день проведення перевірки арбітражний керуючий зобов'язаний забезпечити належні умови для проведення перевірки, а саме надання доступу до офісу (контро) арбітражного керуючого, або місця за яким проводиться виїзна перевірка, а у разі проведення невиїзної перевірки надати письмові пояснення та копії документів, зазначених у повідомленні проведення перевірки.

В останній день перевірки орган контролю складає та підписує Довідку у двох примірниках. Один примірник Довідки надається арбітражному керуючому, який перевірявся, або його представнику, другий зберігається в органі контролю.

Факт отримання примірника Довідки засвідчується особистим підписом та печаткою арбітражного керуючого або особистим підписом його представника.

У разі відсутності арбітражного керуючого при підписанні Довідки вона не пізніше наступного робочого дня надсилається йому рекомендованим листом та електронною поштою.

Довідка за результатами перевірки складається з вступної, описової та резолютивної частин.

Арбітражний керуючий має право протягом п'яти робочих днів після складення Довідки надати в письмовій формі свої пояснення, зауваження, заперечення до неї разом з необхідними документами або усунути виявлені під час перевірки порушення та надати інформацію про це комісії.

Орган контролю зобов'язаний протягом двох робочих днів після завершення строку для надання арбітражним керуючим заперечень щодо Довідки опрацювати надані арбітражним керуючим пояснення, зауваження, заперечення.

Комісія готує акт перевірки діяльності арбітражного керуючого (далі - акт перевірки) протягом:

двох робочих днів з дня підписання Довідки, якщо арбітражний керуючий підписав Довідку без зауважень і заперечень;

двох робочих днів після завершення строку для надання арбітражним керуючим пояснень, зауважень, заперечень щодо Довідки.

У резолютивній частині акта перевірки комісією з урахуванням Довідки та пояснень, зауважень, заперечень і документів, наданих арбітражним керуючим, або усунених порушень, а також Висновку (у разі якщо територіальний орган з питань банкрутства було зобов'язано надіслати Довідку до Мін'юсту для проведення її аналізу) робиться висновок щодо наявності (відсутності) порушень законодавства з питань банкрутства в діяльності арбітражного керуючого.

Акт перевірки складається у двох примірниках, один з яких надається арбітражному керуючому, який перевірявся, або його представнику, другий зберігається в органі контролю.

Невід'ємною частиною акта перевірки, який залишається на зберігання в територіальному органі з питань банкрутства, є Довідка з копіями усіх документів, на які у ній є посилання, пояснення, зауваження, заперечення та документи, надані арбітражним керуючим, та (або) докази усунення виявлених під час перевірки порушень, а також Висновок (у разі якщо територіальний орган з питань банкрутства було зобов'язано надіслати Довідку до Мін'юсту для проведення її аналізу).

Факт отримання примірника акта перевірки засвідчується особистим підписом та печаткою арбітражного керуючого або особистим підписом його представника.

У разі виявлення під час перевірки порушень у діяльності арбітражного керуючого орган контролю на підставі акта перевірки за наявності відповідних підстав вносить припис про недопущення повторних порушень (далі - припис) та (або) розпорядження про усунення виявлених порушень (далі - розпорядження).

Орган контролю вносить розпорядження щодо порушень, які можуть бути усунені арбітражним керуючим, а щодо інших порушень - припис.

За результатами проведеної перевірки, у разі виявлення порушень норм законодавства в роботі арбітражного керуючого, державний орган з питань банкрутства може передати матеріали на розгляд Дисциплінарної комісії арбітражних керуючих для накладення на порушника дисциплінарних стягнень.

Тільки виключні дії (бездіяльність) арбітражного керуючого, визначені законодавством України, можуть стати підставою для накладення на нього дисциплінарного стягнення.

Видами дисциплінарного впливу відповідно до Закону можуть бути прийняті рішення про надання арбітражному керуючому попередження або позбавлення права на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора).

Рішення про застосування до арбітражного керуючого того чи іншого виду дисциплінарного стягнення приймається з урахуванням ступеню вини арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), тяжкості вчиненого ним проступку, а також чи застосовувалися раніше до арбітражного керуючого дисциплінарні стягнення.

Вчинення арбітражним керуючим одного з проступків не несе за собою автоматичного припинення його діяльності. Прийняттю такого рішення може передувати декілька попереджень,

винесених арбітражному керуючому.

Арбітражний керуючий, у разі прийняття рішення про припинення його діяльності, зобов'язаний припинити повноваження розпорядника майна, керуючого санацією або ліквідатора, покладені на нього господарським судом, а суд має винести ухвала про усунення його від участі у справі.

Таким чином, законодавство доволі чітко та розширено визначає порядок вжиття заходів контролю за діяльністю арбітражних керуючих.